

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 18. aprill 2024
(OR. en)

9099/24

UK 60

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	18. aprill 2024
Saaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2024) 169 final
Teema:	Soovitus: NÕUKOGU OTSUS, millega antakse luba alustada läbirääkimisi Euroopa Liidu ning Suurbritannia ja Põhja-liri Ühendkuningriigi vahelise noorte liikuvust käsitleva lepingu üle

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2024) 169 final.

Lisatud: COM(2024) 169 final

EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 18.4.2024
COM(2024) 169 final

Soovitus:

NÕUKOGU OTSUS,

millega antakse luba alustada läbirääkimisi Euroopa Liidu ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi vahelise noorte liikuvust käsitleva lepingu üle

SELETUSKIRI

1. SOOVITUSE TAUST

- **Soovituse põhjused ja eesmärgid**

1. veebruaril 2020 astus Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriik (edaspidi „Ühendkuningriik“) välja Euroopa Liidust ja Euroopa Aatomienergiaühendusest (edaspidi „Euratom“).

Väljaastumise kord on sätestatud Ühendkuningriigi Euroopa Liidust ja Euroopa Aatomienergiaühendusest väljaastumise lepingus (edaspidi „väljaastumisleping“)¹. Väljaastumisleping jõustus 1. veebruaril 2020 ja sellega nähti ette üleminekuperiood, mille jooksul kohaldati Ühendkuningriigi suhtes ja Ühendkuningriigis liidu õigust² nimetatud lepingut järgides. See periood lõppes 31. detsembril 2020.

Üleminekuperioodi ajal sõlmisid Euroopa Liit, Euratom ja Ühendkuningriik kaubandus- ja koostöölepingu, mille liit sõlmis nõukogu otsuse (EL) 2021/689³ põhjal ja mida kohaldati ajutiselt alates 1. jaanuarist 2021⁴. See leping jõustus 1. mail 2021.

Üleminekuperioodi lõpus lõppes isikute vaba liikumine liidu ja Ühendkuningriigi vahel⁵.

Euroopa Ülemkogu märkis oma 23. märtsi 2018. aasta suunistes tulevaste suhete kohta Ühendkuningriigiga, et „tulevane partnerlus peaks sisaldama kaugeleulatuvaid sätteid füüsiliste isikute liikumise kohta, tuginedes täieliku vastastikkuse põhimõttele ja põhimõttele, et eri liikmesriike ei tohiks kohelda erinevalt“.⁶

Hoolimata 2019. aasta Euroopa Liidu ja Ühendkuningriigi ühisest poliitilisest deklaratsioonist⁷ (milles käsitleti noorte liikuvust), keeldus Ühendkuningriik 2020. aasta

¹ (ELT L 29, 31.1.2020, lk 7).

² Väljaastumislepingu artikli 2 tähenduses.

³ Nõukogu 29. aprilli 2021. aasta otsus (EL) 2021/689 ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning teiselt poolt Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi vahelise kaubandus- ja koostöölepingu ja Euroopa Liidu ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi vahelise salastatud teabe vahetamise ja kaitse julgeolekukorda käsitleva lepingu liidu nimel sõlmimise kohta (ELT L 149, 30.4.2021, lk 2).

⁴ Nõukogu 29. detsembri 2020. aasta otsus (EL) 2020/2252 ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning teiselt poolt Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi vahelise kaubandus- ja koostöölepingu ja Euroopa Liidu ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi vahelise salastatud teabe vahetamise ja kaitse julgeolekukorda käsitleva lepingu liidu nimel allkirjastamise ja nende ajutise kohaldamise kohta, (ELT L 444, 31.12.2020, lk 2).

⁵ See ei puuduta Iirimaa. Iirimaa jääb Ühendkuningriigiga ühisesse reisipiirkonda. Üleminekuperioodi lõpus Ühendkuningriigis elavate liidu kodanike (ja sel ajal liidus elavate Ühendkuningriigi kodanike) kohtlemise küsimust on käsitletud väljaastumislepingus.

⁶ EUCO XT20001/18, 23. märts 2018, §10.

⁷ Poliitiline deklaratsioon, millega kehtestatakse Euroopa Liidu ja Ühendkuningriigi tulevaste suhete raamistik (ELT C 34, 31.1.2020, lk 1). Deklaratsioonis on märgitud, et „pooled on nõus arutama tingimusi oma territooriumile sisenemiseks ja seal viibimiseks sellistel eesmärkidel nagu näiteks teadustöö, õppimine, koolitus ning noortevahetus.“ (§ 51).

Selle deklaratsiooni alusel lisas komisjon 18. märtsil 2020 Ühendkuningriigile läbirääkimisteks esitatud lepingu eelnõusse liikuvust käsitlevad sätted (ELi ja Ühendkuningriigi uut partnerlust käsitlev eelnõu, UKTF(2020) 14, 18. märts 2020: https://commission.europa.eu/publications/draft-text-agreement-new-partnership-united-kingdom_et).

läbirääkimiste käigus liikuvuse⁸ teemat arutamast. Sellest tulenevalt ei ole kaubandus- ja koostöölepingus käsitletud isikute liikuvuse küsimust lepinguosaliste vahel. Kaubandus- ja koostööleping sisaldab siiski sotsiaalkindlustuse koordineerimist käsitlevaid sätteid,⁹ mis toetavad isikute liikuvuse võimalust mõlema lepinguosalise siseriikliku õiguse alusel ja seega võimaldaksid liikuvust lepinguosaliste vahel.

Isikute liikuvust liidu ja Ühendkuningriigi vahel reguleeritakse nüüd liidu (ja selle liikmesriikide) ja Ühendkuningriigi vastavate riiklike (sisserände-)eeskirjadega (vt allpool). Isikute liikumine on nüüd keerulisem, seepärast on liidu ja Ühendkuningriigi vaheline liikuvus vähenenud¹⁰. Eeskätt on see olukord mõjutanud liidu ja Ühendkuningriigi noorte võimalusi saada elukogemusi kummagi lepinguosalise territooriumil ning osaleda noorte-, kultuuri-, haridus-, teadus- ja koostöövahetustes.

2023. aastal pöördus Ühendkuningriik mitme liikmesriigi (kuid mitte kõigi liikmesriikide) poole kavatsusega pidada läbirääkimisi noorte liikuvust käsitlevate kokkulepete üle, mis põhinevad Ühendkuningriigi noorte liikuvuse viisakaval. See lähenemisviis tooks kaasa liidu kodanike erineva kohtlemise. Lisaks ei aitaks selline lähenemisviis kõrvaldada liikuvuse peamisi takistusi, millega noored on alates üleminekuperioodi lõppemisest silmitsi seisnud.

Liidu ja Ühendkuningriigi vahelise noorte liikuvust käsitleva lepingu eesmärk on kõrvaldada mõned peamistest takistustest noorte liikuvusele, mis tulenevad liidus ja Ühendkuningriigis praegu kohaldatavatest õigusnormidest (vt allpool). See oleks vastastikune, st sellest saaksid kasu kõik liidu kodanikud ja kõik Ühendkuningriigi kodanikud.

Liidus ja Ühendkuningriigis praegu kohaldatavad normid

Liidus reguleeritakse Ühendkuningriigi kodanike liikuvust alates üleminekuperioodi lõpust järgmiste eeskirjade ja meetmetega.

- Liit on kehtestanud õigusaktid, mida kohaldatakse kolmandate riikide kodanike suhtes seadusliku rände valdkonnas. Mõnel juhul reguleeritakse nendega teatavatesse kategooriatesse kuuluvate kolmandate riikide kodanike liikmesriiki sisenemise ja seal elamise tingimusi. Kõige olulisemad õigusaktid on sinise kaardi direktiiv,¹¹ üliõpilaste, praktikantide ja teadlaste direktiiv¹² ning ühtse loa direktiiv¹³.

⁸ „Liikuvus“ kavandatava lepingu tähenduses hõlmab füüsilise isiku elamist, st alalist viibimist riigis. Seega ei käsitleta kavandatavas lepingus reisimise hõlbustamise küsimusi ega teenuste ajutist osutamist teise lepinguosalise territooriumil viibiva füüsilise isiku poolt.

⁹ Vt kaubandus- ja koostöölepingu artiklid 488–491 ja protokoll sotsiaalkindlustuse koordineerimise kohta.

¹⁰ 2023. aasta juunis lõppenud aastal lahkus Ühendkuningriigist 87 000 liidu kodanikku rohkem kui sinna saabus.

¹¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. oktoobri 2021. aasta direktiiv (EL) 2021/1883, mis käsitleb kolmandate riikide kodanike kõrget kvalifikatsiooni nõudva töö eesmärgil riiki sisenemist ja seal elamise tingimusi (ELT L 382, 28.10.2021).

¹² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/801 kolmandate riikide kodanike teadustegevuse, õpingute, praktika, vabatahtliku teenistuse, õpilasvahetuse programmides või haridusprojektides osalemise ja *au pair*’ina töötamise eesmärgil riiki sisenemise ja seal elamise tingimuste kohta (ELT L 132, 21.5.2016, lk 21).

¹³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta direktiiv 2011/98/EL kolmandate riikide kodanikele liikmesriigis elamist ja töötamist võimaldava ühtse loa taotlemise ühtse menetluse ning liikmesriigis seaduslikult elavate kolmandatest riikidest pärit töötajate ühiste õiguste kohta (ELT L 343, 23.12.2011, lk 1).

- Ühendkuningriigi kodanikud võivad viibida liidus viisavabalt kuni 90 päeva 180päevase ajavahemiku jooksul (võimalus tegeleda sellel ajavahemikul tasustatava tegevusega sõltub siseriiklikust õigusest)¹⁴.

Ühendkuningriigis reguleeritakse liikuvust järgmiselt.

- Ühendkuningriik kasutab praegu kõigi riikide puhul ühesugust sisserändesüsteemi, mis pakub erinevaid viisavõimalusi üliõpilastele ja teatavatele töötajatele (eelkõige teadlased ja akadeemikud, oskustöölised,¹⁵ tervishoiutöötajad ja hooajatöötajad põllumajandussektoris) ning teatavatel juhtudel ka vabatahtlikele. *Au pair*'ide jaoks ei ole eraldi viisat.
- Liidu kodanikud võivad külastada (st mitte koolituse või töö eesmärgil) Ühendkuningriiki viisavabalt ja viibida seal kuni kuus kuud¹⁶.

Lisaks on Ühendkuningriik seni keeldunud liitumast liidu noorte-, kultuuri- ja haridusprogrammidega (nt Erasmus+ ja Loov Euroopa (kultuuriharu)), mis vähendab võimalusi noorte-, haridus- ja kultuurivahetusteks¹⁷. Samuti peavad liidu üliõpilased, kui nad soovivad õppida (eelkõige kõrghariduse vallas ja doktoriõppes) Ühendkuningriigis, nüüd maksma välisüliõpilaste suhtes kohaldatavat õppemaksu, mis on võrreldes Ühendkuningriigi üliõpilaste õppemaksuga väga suur. Samuti on neil keerulisem saada seonduvaid hüvesid (nt stipendiume, õppelaenu) või pole üldse võimalik neid saada. Sama kehtib ka doktorantide puhul, kes lähevad Ühendkuningriiki programmi „Euroopa horisont“ (Marie Skłodowska-Curie meetmete) raames¹⁸. Tagajärjeks on liidu üliõpilaste arvu vähenemine Ühendkuningriigis¹⁹.

Noortel, kes soovivad liidu haridusprogrammide raames teha Ühendkuningriigis õppepraktikat, tööpraktikat või õpipoisiõpet, on lisaks raskustele õige viisa saamisel probleeme sellega, et Ühendkuningriik käsitab nende õppepraktikat, tööpraktikat või õpipoisiõpet tööna ja seetõttu kohaldatakse nende suhtes miinimumpalga reeglit. Sellest reeglist tehakse siiski erand Ühendkuningriigi haridusõppeprogrammide raames toimuvale õppepraktikale, tööpraktikale või õpipoisiõppele²⁰.

¹⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. novembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1806, milles loetletakse kolmandad riigid, kelle kodanikel peab välispiiride ületamisel olema viisa, ja need kolmandad riigid, kelle kodanikud on sellest nõudest vabastatud.

¹⁵ Peavad teenima üle miinimumpalga, töökoht peab olema kõlblike kutsealade loetelus ja siseministeerium peab olema Ühendkuningriigi tööandja heaks kiitnud (et tööandja saaks väljastada viisataotleja ülalpidamiskulude katmise tõendi).

¹⁶ Visit the UK as a Standard Visitor: Overview - GOV.UK (www.gov.uk)

¹⁷ Kuigi Ühendkuningriik on alates 1. jaanuarist 2024 seotud programmiga „Euroopa horisont“ kaubandus- ja koostöölepingus sätestatud tingimustel, ei sisalda see leping sätteid, millega tagatakse teadlaste liikuvus, vaid üksnes klauslit, et lepinguosalisel teevad selle hõlbustamiseks „kõik võimaliku“. Vt kaubandus- ja koostöölepingu artikli 712 lõiked 1 ja 2.

¹⁸ Peale selle ei ole programmi „Euroopa horisont“ (eelkõige Marie Skłodowska-Curie meetmete) raames Ühendkuningriiki kolivatel doktorantidel ja teadlastel praegu riiki sisenemiseks ja seal elamiseks mingit konkreetset soodustust ning nad peavad maksma suuri viisatasusid ja tervishoiu lisatasu.

¹⁹ Aastatel 2020–2022 vähenes Ühendkuningriigi ülikoolidesse sisseastuvate liidu kodanike arv 50 %. Vt Euroopa Parlamendi 23. novembri 2023. aasta resolutsioon ELi ja Ühendkuningriigi kaubandus- ja koostöölepingu rakendamise kohta (2022/2188(INI)), § 148.

²⁰ <https://www.gov.uk/employment-rights-for-interns>

- **Kooskõla poliitikavaldkonnas praegu kehtivate õigusnormidega**

Liit soovib üldiselt toetada selliste raamistike loomist, mis hõlbustavad noortevahetust kogu Euroopas, et edendada inimestevahelisi kontakte, inimesi kokku viia ja nende vahel sidemeid tugevdada. Liit on huvitatud ka sellest, et noored omandaksid oskusi ja arendaksid oma võimeid, sealhulgas piiriüleselt ja väljaspool liitu²¹.

Nagu eespool märgitud, kehtivad liidus seadusliku rände valdkonnas õigusaktid, mida kohaldatakse kolmandatest riikidest saabuvate kolmandate riikide kodanike suhtes. Nende õigusaktidega reguleeritakse liitu sisenemise ja seal elamise tingimusi teatavatesse kategooriatesse kuuluvate kolmanda riigi kodanike puhul, kui liidus elamise eesmärgiks on näiteks teadustöö, õppimine või koolitus, aga mõningatel juhtudel ka töötamine.

Liit ei ole aga Euroopa naabritega sõlminud rahvusvahelisi lepinguid, mis hõlmavad noorte liikuvust, v.a Euroopa Majanduspiirkonna leping (millega laiendatakse ühtset turgu, sealhulgas isikute vaba liikumist, Norrale, Islandile ja Liechtensteinile, inkorporeerides liidu eeskirjad Euroopa Majanduspiirkonna lepingusse) ja Šveitsiga sõlmitud isikute vaba liikumise leping²². Viimati nimetatud leping sisaldab eelkõige sätet kodakondsuse alusel diskrimineerimise keelu kohta lepinguosalise isikute puhul, kes töötavad või elavad seaduslikult teise lepinguosalise territooriumil, ning see muudab lepinguosaliste vahelistes suhetes kohaldatavaks piiratud arvu liidu õiguse sätteid.

Paljudel liikmesriikidel on mõningate liiduväliste riikidega sisse seatud kavad või programmid, mis käsitlevad noorte liikuvust piiratud aja jooksul (sageli nimetatakse neid tööpuhkuse viisadeks või noorte liikuvuse kavadeks). Need programmid/kavad piirduvad üldiselt viisa/tööloa saamise küsimuse lahendamisega, kuid neis ei käsitleta tingimata selliseid küsimusi nagu ülikooli õppemaksud või kodanike võrdne kohtlemine. Sageli on piiratud ka riiki lubatavate isikute arv.

- **Kooskõla muude liidu tegevuspõhimõtetega**

Kaubandus- ja koostööleping sisaldab sätteid sotsiaalkindlustuse koordineerimise kohta, mis on lepinguosaliste vahelist liikuvust käsitleva võimaliku lepingu eelduseks ja oluliseks täienduseks.

Kaubandus- ja koostööleping sisaldab norme, mis reguleerivad füüsiliste isikute riiki sisenemist ja seal ajutiselt viibimist ärilisel eesmärgil (nt teenuste osutamiseks). Need normid käsitlevad olukordi, kui riigis viibitakse ajutiselt konkreetsel eesmärgil, ja nendega ei ole võimalik saavutada käesolevas soovitusel ette nähtud eesmäärke (mis eeldavad elama asumist).

Liit võtab meetmeid, et toetada, koordineerida ja täiendada liikmesriikide meetmeid hariduse, kutseõppe, teadlaste koolituse, noorte ja kultuuri valdkonnas, näiteks eriprogrammide kaudu (nt Erasmus+, Loov Euroopa (kultuuriharu), Marie Skłodowska-Curie meetmed programmi „Horisont“ raames), mis on avatud osalemiseks kolmandatele riikidele, kui täidetud on asjakohased tingimused.

²¹ Samuti püüab liit püsivalt ligi meelitada oskustöölisi ja andekaid inimesi. Vt komisjoni 27. aprilli 2022. aasta teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Oskustööliste ja andekate inimeste meelitamine ELi“ (COM(2022) 657).

Komisjoni 15. novembri 2023. aasta teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele oskuste ja talentide liikuvuse kohta (COM(2023) 715).

²² Euroopa Ühenduse ja selle liikmesriikide ning Šveitsi Konföderatsiooni vaheline kokkulepe isikute vaba liikumise kohta (ELT L 114, 30.4.2002, lk 6).

2. SOOVITUSE ÕIGUSLIK KÜLG

• Õiguslik alus

Menetlusõiguslik alus nõukogu otsusele, millega antakse luba alustada läbirääkimisi liidu ja Ühendkuningriigi vahelise noorte liikuvust käsitleva lepingu üle, on Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 218 lõiked 3 ja 4.

Noorte liikuvust käsitleva lepingu materiaalõigusliku aluse saab kindlaks määrata alles läbirääkimiste lõpus. Põhimõtteliselt kuulub vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala liidu ja liikmesriikide jagatud pädevusse. ELi toimimise lepingu artikli 79 lõike 2 punktidega a ja b antakse liidule õigus võtta meetmeid liikmesriigis seaduslikult elada soovivate (sealhulgas perekonna taasühinemise eesmärgil) kolmandate riikide kodanike liikmesriiki sisenemise ja seal elamise tingimuste kohta ning liit on seoses teatavate isikute kategooriatega (vt eespool) juba tegutsenud,^{23 24} ilma et see piiraks liikmesriikide õigust määrata kindlaks nende territooriumile töö otsimise eesmärgil siseneda lubatavate kolmandate riikide kodanike arv.

Lepingu lõpliku laadi (st kas ainult liidu leping või segaleping) saab kindlaks määrata alles siis, kui läbirääkimised on lõpule viidud.

• Subsidiaarsus (ainupädevusse mittekuuluva valdkonna puhul)

Ainult liidu tasandi lähenemisviis tagab, et kõiki liikmesriike koheldakse seoses isikute liikumisega Ühendkuningriiki võrdselt, mis on üks peamisi kaalutlusi Euroopa Ülemkogu 2018. aasta suunistes selles valdkonnas.

Samuti võiks liidu tasandi lähenemisviis aidata kergemini saavutada Euroopa Ülemkogu seatud eesmärgid ja anda võrreldes praeguse olukorraga lisaväärtust järgmiselt: liikuvuslepinguga hõlmatud isikute kvootide puudumine; kaalutusõigusel põhinevate viisataotlusmenetluste vältimine; liikuvusperioodi pikkus kõlblikkusperioodi jooksul; riigis viibimise eesmärkide ring; võimalus, et liikuvuslepinguga hõlmatud isikutega võivad kaasas olla lähedased pereliikmed; liidu kodanikke koheldakse paljudel juhtudel võrdselt Ühendkuningriigi kodanikega.

Liikmesriikide paralleelsed läbirääkimised ei taga seda, et Ühendkuningriik on huvitatud kokkuleppe saavutamisest iga liikmesriigiga, ega seda, et Ühendkuningriik kohtleb liikmesriike võrdselt.

• Proportsionaalsus

Liidu meetmed ei lähe kaugemale sellest, mis on vajalik, et saavutada poliitiline eesmärk hõlbustada noorte liikuvust liidu ja Ühendkuningriigi vahel. See annaks noortele liidu kodanikele selge, lihtsa ja kulutõhusa võimaluse liikumiseks Ühendkuningriiki. See tooks

²³ Euroopa Liidu lepingule ja ELi toimimise lepingule lisatud protokolli nr 22 (Taani seisukoha kohta) artiklite 1 ja 2 kohaselt ei saa Taani kavandatavas lepingus osaleda. Seepärast käsitatakse kõiki käesolevas soovituses sisalduvaid viiteid liidu kodanikele nii, et need ei hõlma Taani kodanikke, ning viiteid liikmesriikidele kui sihtriikidele kavandatava lepingu alusel nii, et need hõlma Taanit. Taani eriolukorda võiks käsitleda eraldi lepingus, mille sisu on sama nagu ELi ja Ühendkuningriigi vahelisel lepingul.

²⁴ Iirimaa suhtes kohaldatakse Euroopa Liidu lepingule ja ELi toimimise lepingule lisatud protokolli nr 21 sätteid. Leping ei tohiks mingil juhul mõjutada Iirimaa staatust ühise reisiipiirkonna osana.

asjaomastele kodanikele selgust, erinevalt praegusest olukorrast, kus on mitu erinevat võimalust saada Ühendkuningriigi viisa. Need võimalused on piiratud (nt on kehtestatud kvoodid, lubatud viibimise aeg on liiga lühike, kaasa ei tohi võtta pereliikmeid) ja kulukad (suured viisatasud, tervishoiu lisatasu). Samuti püütakse konkreetselt kõrvaldada põhitakistusi, millega liidu noored kokku puutuvad, (nt seoses õppemaksudega või praktikaga liidu õpingute raames), mida muud võimalused (nt Ühendkuningriigi noorte liikuvuse kava) ei käsitle.

Liidu ja Ühendkuningriigi vaheline leping on eesmärgi saavutamiseks kõige sobivam vahend, kuna sellega käsitletak algusest peale liidu kodanike mittediskrimineerimise küsimust.

- **Vahendi valik**

Nn pehme õiguse vahend, nt vastastikuse mõistmise memorandum, ei oleks piisav, et pakkuda noortele õiguskindlust seoses noorte liikuvuse võimalustega liidu ja Ühendkuningriigi vahel. Sellise õiguskindluse tagaks üksnes siduv vastastikune mõistmine ametliku rahvusvahelise lepingu vormis, mis käsitleb noorte liikuvust liidu ja Ühendkuningriigi vahel.

3. MÕJU EELARVELE

Kavandatud lepingul puudub mõju eelarvele.

4. MUU TEAVE

- **Ettepaneku sätete üksikasjalik selgitus**

Käesoleva soovitusena teeb Euroopa Komisjon Euroopa Liidu Nõukogule ettepaneku anda luba alustada läbirääkimisi Euroopa Liidu ning Ühendkuningriigi vahelise noorte liikuvust käsitleva lepingu üle,²⁵ nimetada Euroopa Komisjon liidu läbirääkijaks, anda läbirääkijale juhised ja määrata komitee, kellega tuleb läbirääkimiste käigus konsulteerida.

Kavandatava lepinguga ei anta Ühendkuningriigi kodanikele vaba liikumise põhivabaduse hüvesid, mis kuuluvad liidu kodanikele.

Kavandatavas noorte liikuvust käsitlevas lepingus tuleks juhinduda järgmistest parameetritest:

- isikuline kohaldamisala piirdub noorte liidu ja Ühendkuningriigi kodanikega, kes on näiteks 18–30aastased;
- riigis viibimise aeg on piiratud mõistlikul määral (nt neli aastat);
- liikuvus ei ole seotud ühe eesmärgiga, vaid seda saab kasutada mitmesugustel eesmärkidel, nt töötamiseks, õppimiseks, koolituseks/praktikaks (sealhulgas liidu haridusprogrammi raames), teadusuuringuteks, vabatahtlikuks tegevuseks, muuks tegevuseks või lihtsalt külastamiseks/reisimiseks riigis viibimise ajal;
- liikuvuse suhtes ei kohaldata kvote;

²⁵ Välja tuleks jätta järgmine: füüsiliste isikute sisenemine ja ajutine viibimine teenuste osutamiseks („GATSi 4. teenuste osutamise viis“) ning reisimise hõlbustamist/piiriületamist käsitlevad eeskirjad (nt pass vs. isikutunnistus; e-väravate kasutamine) või viisavaba reisimine lühiajaliseks külastuseks.

- kohaldatakse ühiseid riiki lubamise tingimusi ja liikuvuslepinguga hõlmatud isik täidab neid tingimusi kogu viibimisaja jooksul;
- taotluste tagasilükkamise asjakohased põhjused;
- asjaomased riiklikud asutused kontrollivad tingimuste täitmist ja tagasilükkamise põhjuste puudumist vastuvõtumenetluses enne liikuvuse kasutamist;
- liikuvus liitu kehtib ainult liikmesriigis, kes andis Ühendkuningriigi kodanikule loa, st ühe liikmesriigi antud luba ei võimalda liidusisest liikuvust teise liikmesriiki²⁶;
- liikuvuslepinguga hõlmatud isikuid koheldakse võrdselt kodanikega vähemalt töötingimuste, sealhulgas töötasu ja töölt vabastamise, tervishoiu ja tööohutuse, ühinemisvabaduse, teatavate hariduse ja kutseõppe aspektide, maksusoodustuste (kui isik on maksuresident) ja tööhõiveametite pakutavate nõustamisteenuste osas;
- tagatakse võrdne kohtlemine ka kõrghariduse õppemaksude puhul. See kehtib ka muude viisavõimaluste kasutajate kohta;
- loobutakse Ühendkuningriigi tervishoiu lisatasu võtmisest liikuvuslepinguga hõlmatud liidu kodanikelt;
- tingimused perekonna taasühinemise õiguse kasutamiseks liikuvuslepinguga hõlmatud isiku poolt.

Kavandatav leping peaks olema kaubandus- ja koostöölepingu lisaleping²⁷. Seega peaks kavandatav leping olema osa samast ja ühtsest institutsioonilisest raamistikust – kaubandus- ja koostöölepingust, mille lahutamatuks osaks on vaidluste lahendamise kord.

Kavandatav leping ei tohiks piirata liidu *acquis* ja siseriiklike õigusnormide kohaldamist, millega nähakse ette seadusliku rände võimalused, st lepinguga tuleks mõlema lepinguosalise olemasolevate rändevõimaluste kõrvale luua täiendav rändevõimalus.

Kavandatav leping ei tohiks piirata liidu ja liikmesriikide alalise/pikaajalise elaniku staatuse saamist reguleerivate õigusnormide kohaldamist.

Kavandatav leping ei tohiks piirata:

- kaubandus- ja koostöölepingus sätestatud sotsiaalkindlustuse koordineerimise normide kohaldamist;
- topeltmaksustamise vältimise normide kohaldamist;
- nende normide kohaldamist, mis käsitlevad lepinguosaliste piire ületavate isikute kontrolli, sealhulgas mõlema lepinguosalise reisihõlbustusmeetmeid;
- nende normide kohaldamist, mille kohaselt peab teise lepinguosalise kodanik end registreerima kindlaksmääratud aja jooksul pärast saabumist.

²⁶ Ilma et see piiraks 14. juuni 1985. aasta Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikli 21 kohaldamist (EÜT L 239, 22.9.2000, lk 19).

²⁷ Kaubandus- ja koostöölepingu artikli 2 lõige 1.

Lisaks kavandatava lepingu üle peetavatele läbirääkimistele võiks pidada paralleelseid arutelusid Ühendkuningriigi võimaliku osalemise üle liidu noorte-, haridus- ja kultuurivaldkonna programmides, nagu Erasmus+ ja Loov Euroopa (kultuuriharu). Ühendkuningriik võib sellise programmiga liituda kooskõlas kaubandus- ja koostöölepingus sätestatud menetlusega vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 218 lõikele 9²⁸.

²⁸ Ühendkuningriigi võimalik ühinemine liidu programmidega on sätestatud kaubandus- ja koostöölepingu artiklis 710. Kõnealuse lepingu I protokollis saaks sel eesmärgil muuta kaubandus- ja koostöölepingu artikli 8 lõike 1 punktis s osutatud liidu programmides osalemise erikomitee otsusega.

Soovitus:

NÕUKOGU OTSUS,

millega antakse luba alustada läbirääkimisi Euroopa Liidu ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi vahelise noorte liikuvust käsitleva lepingu üle

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 218 lõikeid 3 ja 4,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi

ning arvestades järgmist:

- (1) Ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning teiselt poolt Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi vahelist kaubandus- ja koostöölepingut (edaspidi „kaubandus- ja koostööleping“) ²⁹ kohaldatakse alates 1. jaanuarist 2021. Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi Euroopa Liidust ja Euroopa Aatomienergiaühendusest väljaastumise lepingu (edaspidi „väljaastumisleping“) ³⁰ kõrval on see Euroopa Liidu (edaspidi „liit“) ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi (edaspidi „Ühendkuningriik“) vaheliste kahepoolsete suhete nurgakivi.
- (2) Kuigi kaubandus- ja koostöölepinguga on ette nähtud sotsiaalkindlustuse koordineerimine, mis toetab isikute liikuvust mõlema lepinguosalise siseriikliku õiguse alusel, ei ole selles käsitletud liikuvust kui niisugust, st ühe lepinguosalise kodaniku võimalust elada või viibida teise lepinguosalise territooriumil. Kaubandus- ja koostööleping sisaldab eeskirju füüsiliste isikute riiki sisenemise ja seal ajutise viibimise kohta ärilisel eesmärgil, kuid need puudutavad üksnes isikute ajutist kohaolekut konkreetsel eesmärgil (nt teenuste osutamiseks).
- (3) Pigem reguleeritakse liidu ja Ühendkuningriigi vahelist liikuvust nüüd liidu (ja selle liikmesriikide) ning Ühendkuningriigi vastavate riiklike (sisserände-)eeskirjadega. Selle tagajärjel on vähenenud liidu ja Ühendkuningriigi vahel liikuvate isikute arv. Eeskätt on see mõjutanud liidu ja Ühendkuningriigi noorte võimalusi saada kogemusi välismaal kummagi lepinguosalise territooriumil ning osaleda noorte-, kultuuri-, haridus-, teadus- ja koolitusvahetustes.
- (4) 2023. aastal pöördus Ühendkuningriik mitme liikmesriigi (kuid mitte kõigi liikmesriikide) poole kavatsusega pidada läbirääkimisi noorte liikuvust käsitlevate kahepoolsete kokkulepete üle, mis põhinevad Ühendkuningriigi noorte liikuvuse viisakaval. See tooks kaasa liidu kodanike erineva kohtlemise. Lisaks ei aitaks selline lähenemisviis kõrvaldada peamisi takistusi noorte liikuvusele.

²⁹ (ELT L 149, 30.4.2021, lk 10).

³⁰ (ELT L 29, 31.1.2020, lk 7).

- (5) Seepärast tuleks alustada läbirääkimisi, et sõlmida Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigiga noorte liikuvuse valdkonnas lisaleping kaubandus- ja koostöölepingu artikli 2 tähenduses,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Komisjonile antakse luba pidada Ühendkuningriigiga läbirääkimisi noorte liikuvust käsitleva lepingu üle.

Artikkel 2

Läbirääkimisjuhised on esitatud käesoleva otsuse lisas.

Artikkel 3

Läbirääkimiste käigus konsulteeritakse [erikomiteega, mille nime lisab nõukogu].

Artikkel 4

Käesolev otsus on adresseeritud komisjonile.

Brüssel,

*Nõukogu nimel
eesistuja*